

اظهار نظر کارشناسی درباره:
**«لایحه موافقتنامه خدمات هوایی بین دولت جمهوری
اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق»**

مخصوص صحن علنی

مشخصات لایحه

دوره یازدهم - سال اول

شماره ثبت:

۴۲۲

شماره چاپ:

تاریخ چاپ:

دفتر مطالعات

زیربنایی

سایر دفاتر:

مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۵۰۱۷۵۷۱-۱

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۱/۱۷

مقدمه

لایحه موافقتنامه خدمات هوایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق که بنابه پیشنهاد وزارت راه و شهرسازی در جلسه مورخ ۱۳۹۹/۰۹/۳۰ هیئت محترم وزیران به تصویب رسیده جهت طی تشریفات قانونی به مجلس شورای اسلامی ارائه گردید و در تاریخ ۱۴۰۰/۰۳/۰۴ در کمیسیون عمران مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی به تصویب رسید. این موافقتنامه با هدف بهره‌گیری از خدمات هوایی در مبادله کالا، حمل‌ونقل مسافر و گسترش پست بین‌المللی و آثار آن در تقویت روابط اقتصادی و سایر همکاری‌ها بین دو کشور مذکور، تنظیم شده است.

۱. ارزیابی لایحه

این موافقتنامه مشتمل بر یک مقدمه، ۱۹ ماده و یک پیوست است که به منظور ایجاد و بهره‌برداری از خدمات هوایی منظم مابین و نیز ماورای سرزمین‌های طرفین متعاهد تنظیم شده که در انجام آن طرفین از جمله موافقت دارند بر اینکه:

- جهت انجام خدمات هوایی بین‌المللی منظم به وسیله شرکت‌های هواپیمایی تعیین شده طرف متعاهد دیگر، هر طرف متعاهد حقوق زیر را به طرف متعاهد دیگر اعطا کند:

(الف) پرواز بدون فرود از فراز سرزمین طرف متعاهد دیگر،

(ب) توقف در سرزمین مذکور به منظورهای غیر حمل‌ونقلی،

(ج) توقف در سرزمین مذکور به منظور سوار و پیاده کردن مسافر، بارگیری و تخلیه بار و پست در حمل‌ونقل بین‌المللی.

- هیچ‌یک از طرفین متعاهد این حق را ندارند که شرکت هواپیمایی تعیین شده آنها (یک طرف متعاهد) در داخل سرزمین طرف متعاهد دیگر از نقطه‌ای به نقطه دیگر به حمل مسافر، بار و پست، در قبال دریافت مزد یا کرایه مبادرت کند (بند «۳» ماده (۲)).

- هریک از طرفین متعاهد در سرزمین خود، فرودگاه یا فرودگاه‌هایی جهت استفاده شرکت هواپیمایی تعیین شده طرف متعاهد دیگر تعیین کنند (بند «۱» ماده (۷)).

- هریک از طرف‌های متعاهد می‌توانند در هر زمان که لازم بدانند خواستار تغییر یا اصلاح این موافقتنامه شوند و طرف متعاهد ظرف ۶۰ روز از تاریخ دریافت درخواست، با طرف متعاهد دیگر به مذاکره خواهد پرداخت (بند «۳» ماده (۱۴)). از آنجا که اجرایی شدن موافقتنامه موکول به تصویب آن در مجالس قانونگذاری کشورهای متعاهد است، بنابراین لازم است هر نوع تغییر یا اصلاح هم از تصویب مجالس قانونگذاری کشورهای مذکور بگذرد. تصریح رعایت

مفاد ماده (۱۹) در بند «۴» ماده (۱۴) در راستای همین امر ارزیابی می‌گردد.

- هرگاه در تفسیر و یا اجرای موافقتنامه و پیوست آن بین طرف‌های متعاقد اختلافی بروز کند طرف‌های متعاقد در مرحله نخست اهتمام خواهند کرد که اختلاف را از طریق مذاکره حل‌وفصل کنند. در صورت عدم رفع اختلاف از طریق مذاکره، موضوع جهت کسب نظر مشورتی به شخص یا هیئت مورد توافق طرفین ارجاع می‌گردد (بندهای «۱» و «۲» ماده (۱۵)).

- هر طرف متعاقد می‌تواند در هر زمان، قصد خود مبنی بر فسخ این موافقتنامه را طی اطلاعیه کتبی به طرف متعاقد دیگر اعلام دارد (ماده (۱۶)).

۲. ملاحظات

۲-۱. طی سی سال گذشته (از سال ۱۳۶۹ لغایت ۱۳۹۹) بیش از ۴۰ مورد قانون در زمینه موافقتنامه دوجانبه حمل‌ونقل هوایی بین جمهوری اسلامی ایران و سایر دولت‌ها به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است. هدف از این موافقتنامه‌های دوجانبه، تسهیل ارائه خدمات هوایی بین کشورهای متعاقد است.

۲-۲. براساس قانون اساسی، معاهده‌نامه‌های فی‌مابین ایران و سایر کشورها جهت قانونی شدن لازم است به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد. با توجه به اینکه معاهدات و توافقنامه‌ها پیش از ارائه به مجلس، توسط نمایندگان دولت جمهوری اسلامی ایران و سایر کشورها طی جلسات متعدد کارشناسی تنظیم و توافق می‌گردد، عموماً امکان بازنگری متون آنها به راحتی میسر نیست. پیشنهاد می‌شود به منظور لحاظ نمودن توصیه‌های عمومی مجلس در تنظیم موافقتنامه‌ها (نظیر قید نمودن لزوم اخذ مصوبه مجلس در بازنگری‌های بعدی موافقتنامه‌ها) هماهنگی کلی بین دولت و مجلس صورت پذیرد. لزوم رعایت این مورد (در اجرای این موافقتنامه و اصلاحات بعدی آن رعایت اصول هفتادوهفتم، یکصدویست‌وپنجم و یکصدوسی‌ونهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران الزامی است) در بند اول گزارش کمیسیون عمران مورد اشاره قرار گرفت.

۲-۳. در بند «۶» ماده (۸) موافقتنامه کلمه «حداکثر» درج شده است که به لحاظ مفهومی و با رجوع به متن انگلیسی موافقتنامه، کلمه «حداقل» لازم است درج شود.

جمع‌بندی

با توجه به مراتب فوق و نظر به ملاحظات قید شده، از آنجا که موافقتنامه پیشنهادی به گسترش خدمات حمل‌ونقل هوایی در زمینه مبادله کالا، جابه‌جایی مسافر و خدمات پستی بین‌الملل و نیز افزایش میزان گردشگری و تقویت روابط اقتصادی و همکاری‌های بین دو کشور ایران و عراق کمک می‌کند تصویب این موافقتنامه پس از انجام اصلاح ذکر شده در بند «۳-۲»، مورد پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی است.

جدول پیوست گزارش

ماده تبصره	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون
ماده واحده- متن اصلاحی کمیسیون عمران			✓	

ماده تبصره	موافق	مخالف	موافق به شرط اصلاح	ارجاع به کمیسیون	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی
ماده (۸) بند ششم			✓		در بند ششم ماده (۸) موافقتنامه کلمه «حداکثر» درج شده است که به لحاظ مفهومی و با رجوع به متن انگلیسی موافقتنامه، کلمه «حداقل» لازم است درج شود.	شرکت (شرکت‌های) هواپیمایی تعیین شده هر طرف متعاقد، حداقل سی (۳۰) روز قبل از شروع خدمات (سرویس‌ها) در مسیرهای مشخص شده، برنامه‌های پرواز را برای تصویب به مقامهای هواپیمایی طرف متعاقد دیگر تسلیم خواهد نمود. در مورد تغییرات بعدی نیز به همین ترتیب عمل خواهد شد. در موارد خاص می‌توان این محدوده زمانی را با تصویب مقامهای نامبرده تغییر داد.
سایر مواد	✓					